

EL MIRALL

Núm. 147

3,01 EUR

Dossier

*Les Balears i
la prevenció
davant el risc
de catàstrofes*

Semblança

*Carod-Rovira
un català que
coneix a fons
Mallorca*

Itineraris

*La torre des Verger
i sa Pera de s'Ase*

Cinefàgia

*És Michael Douglas
un símbol
mallorquí?*

Mostra de modelisme naval

NADAL 2003

"LA VELA LLATINA"

del 1 al 20 de Desembre

Sala d'exposicions de KENIA HOBBY MODELS

C/Josep Anselm Clave, 12

Horari de dilluns a divendres de 17:00h fins 20:00h

dissabte de 10:00h a 13:00h

Comisari Mostra: Sr. Ramon Sánchez Cuenca

Patrocina :

Assessor tècnic: Sr. Xavier Pastor Quijada

Amb el suport de:

kenia
Hobby Models

"SA NOSTRA"
CAIXA DE BALEARS

EL MIRALL

Universitat de les
Illes Balears

Servei de Biblioteca i
Documentació
Edifici Guillem Cifre
de Colònia

EDITORIAL

LA TELEVISIÓ BALEAR HA DE SER DE TOTS, EN CATALÀ I DE QUALITAT

4

DOSSIER

LES BALEARS I LA PREVENCIÓ DAVANT EL RISC DE CATÀSTROFES

5

SEMBLANÇA

ANTONI MIR. JOSEP-LLUÍS CAROD-ROVIRA: UN CATALÀ QUE CONEIX
A FONS MALLORCA

20

ITINERARIS

GASPAR VALERO. LA TORRE DES VERGER I SA PERA DE S'ASE

24

CINEFÀGIA

MATIAS VALLÉS. ÉS MICHAEL DOUGLAS UN SÍMBOL MALLORQUÍ?

28

LA BOTIGA

ALPAGATERIA LA DAMA DE ELCHE
EL PALACIO DEL CALZADO, OBERT DES DE 1935

30

EL MIRALL

REVISTA CULTURAL
novembre de 2003 · Núm. 147

Edita:
OBRA CULTURAL BALEAR

Publica:
Associació EL MIRALL
C/ de la Impremta, 1, pral. 2a
07001 Palma

President:
Jaume Lladó

Editor:
Antoni Mir

Producció, administració i
publicitat:
C/ de la Impremta, 1, pral. 2a
Tel.: 971 72 59 37
Telefax: 971 71 93 85
Apartat de correus 179
07080 Palma

Delegació a Barcelona:
C/ de la Montcada, 20
(Palau Dalmases)
08003 Barcelona

Delegació a València:
C/ de Moratín, 15
46001 València

Web i adreça de l'OCB
a Internet
<http://www.ocbweb.org>
Correu electrònic:
ocb@ocbweb.org

Redactora en cap:
Joana Mas

Col·laboradors
Gaspar Valero
Antoni Oliver
Biel Mesquida
Pere Rosselló Bover
Matias Vallés
Pep Minuesa

Publicitat: Santi Adrover

Els articles publicats en
aquesta revista expressen
únicament l'opinió dels autors.

Coberta:
Michael Cagan

Fotos:
Andreu March

Disseny:
Marco Spinazzola

Maquetació i fotocomposició:
Ecogràfic

Impressió:
Xisco Arts Gràfiques
C/ del Baix Riera, 1-A, Palma
Tel.: 971 47 57 54

Dipòsit Legal: PM 10-1987

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

5106508949

La Televisió Balear ha de ser de tots, en català i de qualitat

El Govern Matas duu a terme una política «sense complexos» dedicada a fer mal a la llengua que més necessita del suport institucional, la llengua catalana. En pocs mesos, ha publicat el decret que rebaixa l'exigència de coneixements de català per als funcionaris inventant, en l'àmbit de tot l'Estat, la contranormalització, és a dir, l'aprovació de normes que van cap enrere en comptes de caminar progressivament cap a la normalitat de l'ús social, com manen les lleis vigents. Ha anunciat la reducció del pressupost autonòmic del 2004 per a Normalització Lingüística i Cultura en un 33%. Ha anunciat el tancament de l'única emissora de ràdio que emet íntegrament en català i promou la producció musical balear. Ha anunciat que la televisió autonòmica balear serà bilingüe, afegint hores en castellà quan n'hi ha a balquena i de tota mena, i quan el grau de comprensió del català és a les Balears pràcticament del cent per cent. Fa vint anys, la reclamació d'una televisió autonòmica balear ja era un dels punts del manifest reivindicatiu «Volem veure TV3, ara!». La situació actual, amb les instal·lacions ja construïdes de la TV de Calvià per l'ajuntament socialista, permeten al Govern del Partit Popular fer possible allò que es proposava la Llei de creació de la Companyia de Ràdio i Televisió de les Illes Balears (1985, LCRT) i amb bon criteri l'aprofita.

La TVB ha de ser de tots, en català i de qualitat. Ha de tenir controls democràtics, ha de ser en la llengua pròpia del país, ha de tenir cara i ulls. Però les primeres notícies del projecte del Govern preocupen perquè parlen de *digital* el càrrec més important des de la presidència del Govern, de fer programació bilingüe i d'un pressupost escàs, sense donar garanties de comptar amb professionals independents i preparats adequadament.

Les lleis vigents no emparen en els seus principis aquesta orientació. Així, la Llei de creació de la RTV de les Balears diu que un dels principis cabdals de la programació ha de ser «la defensa de la personalitat i identitat del poble de les Illes Balears, així com la promoció i difusió de la seva cultura i la seva llengua» (art. 16.b) i que és un instrument essencial per «crear la consciència social sobre la importància del coneixement i l'ús de la llengua catalana per a tots els ciutadans» (art. 1.2.d LNL).

I la Llei de normalització lingüística de 1986 diu que: «El Govern de la comunitat autònoma ha de promoure el coneixement i desenvolupament de la llengua i la cultura catalanes, especialment des de la perspectiva de les Illes Balears, en tots els mitjans de comunicació social» (art. 27); «El català ha de ser la llengua usual en emissores de ràdio i de televisió i en altres mitjans de comunicació social de titularitat de l'Administració autònoma o sotmesos a la seva gestió» (art. 28.1); «El Govern de la comunitat autònoma ha d'impulsar la normalització de la llengua catalana a les emissores de ràdio i canals de televisió estatals o privats, a fi de promoure l'ús del català com a llengua pròpia de les Illes Balears» (art. 28.2).

El model de llengua de la TVB ha de ser com el de TV3 o el segon canal de la TVV, no pot ser cap altre. Els convidats, com és lògic, es podran expressar en la llengua que desitgin. Aquest és el respecte al pluralisme lingüístic coherent amb els principis de les lleis aprovades pel Parlament balear. També s'ha d'aconseguir des del primer moment la recepció del senyal autonòmic a Catalunya i al País Valencià, en justa correspondència a l'esforç fet des de les Balears per rebre els canals institucionals dels dos territoris (art. 30.1 LNL), perquè coneguim més la realitat insular i les expressions pròpies de Balears de la llengua compartida.

La TVB ha de respectar la llibertat d'expressió, l'objectivitat, la veracitat, la imparcialitat de les informacions, la separació nítida entre informació i opinió, el respecte a l'honor i a la vida privada de les persones, la protecció de la joventut i la infantesa, i el pluralisme polític, social, cultural i religiós. Ha d'assolir el màxim nivell de qualitat tècnica i de continguts. Ha de preveure desconnexions per a cadascuna de les illes, i ha de donar una intervenció significativa als consells insulars.

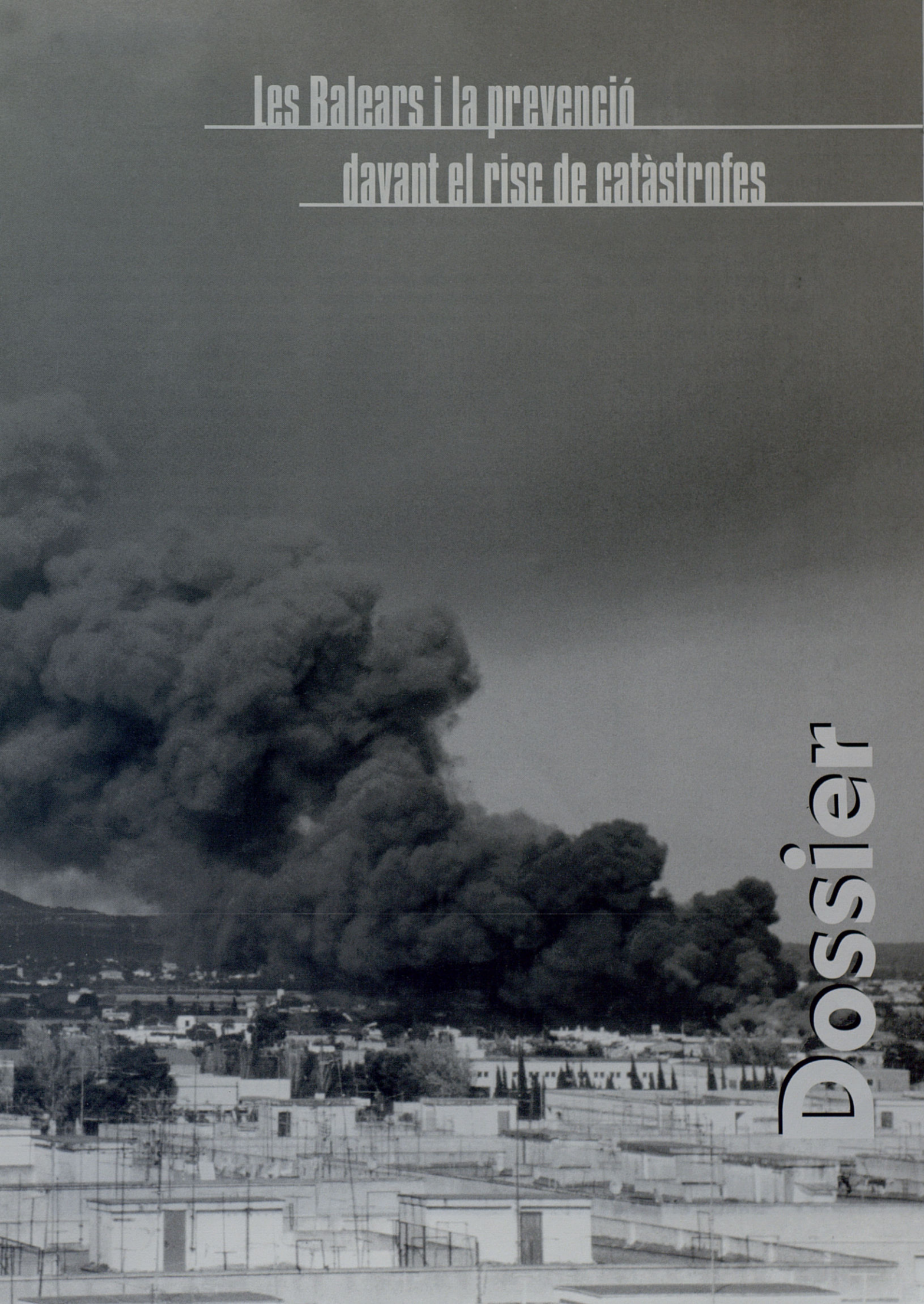
La TVB serà la cara del nostre país a l'exterior. La programació, l'ús lingüístic han de ser tan dignes com ho és la nostra identitat com a poble. Amb el projecte presentat fins ara pel Govern Mates, això no està garantit en absolut.

Les Balears i la prevenció

davant el risc de catàstrofes

Dossier

Les Illes Balears, terra de desastres?

MIQUEL GRIMALT GELABERT

La imatge de les Illes Balears que es ven cap a l'exterior és la d'un indret amb una bonança general del medi físic, la d'un lloc amb absència de perills naturals, parany conceptual que sovint tenim assumit els illencs mateixos.

De fet, si ho comparam amb altres llocs del món hi ha elements que ho poden fer creure: els nostres paisatges estan mancats d'animals perillosos, no hi ha depredadors que puguin atacar els humans, els vertebrats verinosos són absents de la nostra fauna (inclòs l'escurçó, omnipresent als ambients continentals propers), les espècies d'insectes perillosos són escasses fins al punt que potser l'amenaça més greu des d'aquest grup d'éssers vius siguin les paparres, la visió de les quals és prou distant de crear una imatge de risc.

Prou semblant és el panorama que ofereix la nostra mar, desproveïda dels taurons i grans depredadors (que, en canvi, sí que omplen les mars tropicals de destinacions turístiques de competència) i on en unes platges farcides de banyistes mai no s'ha produït un atac mortal dels nostres peixos que hagi transcendit, tal volta amb l'excepció del submarinista mort fa una dècada per repetides picades d'un banc d'aranyes, o amb el record, llunyà en el temps, del mariner engolit per un tauró blanc a Cabrera a mitjan segle passat en intentar, fora puntes, capgirar la seva barca trabucada.

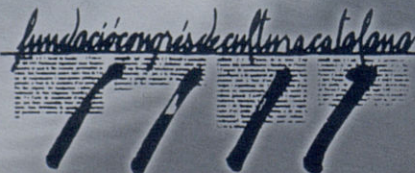
Els panegírics d'una terra sense

problemes generats pel medi físic són especialment remarcables pel que fa al clima, cap al qual s'han expressat tota casta de qualificatius elogiosos. Estam cansats de sentir que el nostre clima és ideal, temàtica que es repeteix als fullets de reclam turístic, als articles de divulgació, als llibres de text, i que fins i tot hem pogut llegir a determinades obres serioses. Aquest sentiment s'ha arribat a interioritzar, de tal manera que estam convençuts de viure en un país mediterrani temperat, endolcit per la proximitat de la tèbia mar, amb hiverns suaus i estius càlids i escasses precipitacions, quan les nostres sensacions vitals són de fredorades insuportables a l'hivern, estius amb nits angoixants per la sensació de calor i humitat, una mar bullent durant la canícula i glaçada a la primavera... Pot ser que ens arribem a creure la mentida del que volem vendre com a producte, però si repassam les nostres vivències personals, escoltam la història viva, recerquem en els llibres, noticiaris, cròniques, arxius, o fins i tot la premsa, veurem que són plens de notícies, comentaris, ressenyes i observacions d'esdeveniments naturals majoritàriament amb una causa

EL MIRALL amb el suport de

**Generalitat
de Catalunya**

meteorològica que han provocat destruccions i han marcat la nostra història.

D'entre aquests riscos destaca, tant per la seva permanent incidència com per la seva empremta en la memòria col·lectiva, el de les inundacions. Les condicions naturals de Mallorca i Eivissa, amb relleus notoris i exposats de ple a les adveccions de llevant, fan territoris potencialment afectats per les aiguades susceptibles de provocar inundacions. Els torrents illencs, sovint eixuts, revenen de tant en tant plens d'aigua i de fang amb una força destructiva desmesurada. Es tracta d'un model d'inundació amb un procés de gènesi molt ràpid, que no permet les mesures de regulació en el moment en què ja s'han generat i que responen a precipitacions d'una inusitada intensitat en breus períodes de temps.

Les revingudes han estat causa de nombroses víctimes i pèrdues materials de tota mena, no debades el diluvi de sa Riera el mes d'octubre de 1403 amb les seves suposades 5.000 víctimes és la de major mortaldat de tota la inacabable llista d'inundacions històriques que han malmès les terres de parla catalana. Això no obstant, estralls de la magnitud dels que va provocar aquesta mítica torrentada no s'han tornat a repetir, el torrent assassí es va treure fora de Ciutat en una desviació de disseny i realització lentíssima les obres de la qual s'iniciaren el 1613 i no es poden donar per acabades fins poc després de 1850.

Però precisament aquest mateix any en què sa Riera deixava de ser un problema pel clos històric ciutadà, l'expansió urbana d'altres nuclis de població iniciava un procés progressiu i cada vegada més accelerat d'expansió urbana cap a les zones inundables: les velles torrentades, que històricament tan sols afectaven les parts baixes dels indrets més fèrtils i densament poblats de les illes (pla de sa Pobla, vall de Sóller, pla de Campos, pla de Vila) es varen veure complementades per noves modalitats de riuades que afectaven territoris inèdits com els nuclis urbans que varen créixer per

l'expansió econòmica del XIX i establiments de terres del segle XX (Manacor, Sant Llorenç, Esporles) i especialment tots els territoris de nova urbanització arran de la terciarització econòmica de la segona meitat del segle XX (urbanitzacions litorals, parcel·lacions de l'interior, creixement dels nuclis urbans tradicionals).

Les inundacions en l'actualitat assoleixen una creixent incidència,

no tant per la presumible influència dels canvis ambientals, sinó especialment per l'expansió urbanística. De fet el virulentíssim episodi de torrentades del 6 de setembre de 1989 al Llevant i Migjorn de Mallorca tenia una potencialitat mortífera enorme, que únicament l'atzar va aconseguir que es limitàs a només tres víctimes. Si en lloc de ser a les primeres hores del matí hagués succeït de nit o en els mo-

Els estudis meteorològics parlen d'una notòria incidència de fiblons.

ments centrals del dia el nombre de víctimes arrossegades dins els cotxes, sorpreses dormint a ca seva o ballant en un soterrani convertit en discoteca hauria suposat llargues llistes i un impacte negatiu en la imatge exterior de les illes difícil-

condicions ciclogènètiques de la mar Mediterrània durant l'època freda de l'any fan que aquest sigui un dels fenòmens adversos que es repeteixen amb més freqüència. En la memòria queden encara ben vius els estralls de la ventada dels

dies 10 i 11 de novembre del 2001. A més els estudis meteorològics identi-

Les inundacions assoleixen una creixent incidència per l'expansió urbanística

ment superable.

Un altre element de risc són les ventades, que han suposat igualment destruccions importants en tot moment, amb malifetes a edificis singulars com el castell de l'Almudaina (1411), la Seu de Mallorca (8 desembre 1587), el molinar de Santa Catalina (1682)..., a més de nombroses víctimes mortals a causa de la caiguda d'objectes i l'esbucament d'edificis, sense anar més enfora entre 1961 i 1985 tan sols a Mallorca causaren 6 morts. Les

quen una notòria incidència de fílons, ventades molt localitzades i virulentes en situacions de gran inestabilitat, i dels quals l'octubre de 1992 el Migjorn de Menorca va patir un exemple prou significatiu, i que adesiara es repeteixen a la resta del territori insular, sense que en cap moment es tracti d'un fet nou, ja que un altre cop les llargues relacions històriques estan farcides de relats de terbolins esfereïdors.

Més localitzada és la incidència

de determinades formes de precipitació especialment perniciosos, com ara les grans pedregades, que de tard en tard afecten sobretot l'interior de Mallorca, no debades la nostra illa té l'honor d'haver comptabilitzat alguns dels casos amb pedres de majors dimensions mai observades, com quan el 17 d'agost de 1952 as Llombards va caure una pedra -de magnituds gairebé aerolítiques- que va pesar 1 quilo i mig, o pocs anys després, el 26 d'agost de 1967, a Santa Maria es parla de conglomerats de calabruix que arribaren a pesar 850 grams.

Igualment virulenta i localitzada és la caiguda de llamps, descàrregues elèctriques que en la societat rural tradicional tenien un efecte mortífer molt més acusat que en l'actualitat, en què la població no sol treballar a l'aire lliure, però que provoquen autèntics estralls econòmics en interferir els subministraments elèctrics, alhora que han mantingut una mortaldat significativa, ja que entre 1961 i 1985 moriren almenys 12 persones a les Bale-

Carrer d'en Rubí, 5
Tel. 71 38 21
07002 Palma (Mallorca)

LLIBRES DE TOTS
ELS PAÏSOS
CATALANS

LLIBRES INFANTILS
I JUGUETES

LLIBRES DE TEXT

DISCOS I CASSETTES

SERVEI
DE LLIBRES
ESTRANGERS

Pianos Can Garcias

Des de 1.951

Pere Josep Garcias
Pianer

Reparació, Restauració i Afiniació

Venda i Lloguer Opció-Compra

Assesoraments - Transports

Joan Maura, Bisbe, 10
07005 · Palma de Mallorca
Tel./Fax: 971 462 016 · Móvil: 607 891 930
www.lasguias.com/pianosgarcias

Les Illes han estat lloc de virulentíssims episodis de torrentades.

ars a causa d'aquest fenomen. En tot moment els edificis singulars s'han vist afectats per l'electricitat atmosfèrica i alguns exemples contemporanis en són la destrucció de la capella del beat Ramon Llull a s'Estaca (1975), l'església des Capdellà (el 1978), la torre del Bisbe Galiana

de la Seu (1983) i l'emblemàtica Creu del Desembarcament de Santa Ponça.

Això no obstant, el risc de caràcter meteorològic que històricament ha marcat més el nostre esdevenir com a poble és la sequera. La manca de precipitació que significà un proble-

ma pràcticament endèmic al llarg de bona part de l'edat moderna, i especialment a l'inici del segle XVII, va ser una consecutiva repetició d'anyades eixutes que es traduïen en fam, mortalitat catastròfica i migracions massives. Això no obstant, es tracta d'un fenomen les característi-

llum i gas
amb més energia que mai

E gesa endesa

FONO
902 500 902
 GEST

AVARIES: 902 534 902

Les pedregades afecten tard o prest sobretot l'interiò de Mallorca.

ques del quan han canviat a mesura que es transformava la societat, i s'ha passat del temor a la manca de precipitació en els moments clau del cicle del conreu de secà (tardor i primavera) que havia caracteritzat la societat tradicional, al pànic del desabastiment d'aigua per a usos urbans provocat per una manca de precipitació amb independència de la seva estacionalitat.

Amb tot, les darreries del segle XX

varen venir marcades per la transformació de la sequera en un problema endèmic i permanent per l'increment de les necessitats socials d'aigua, circumstàncies que arribaren al seu punt extrem durant el cicle sec de 1999 a l'estiu de 2001, que va obligar a solucions prou impactants des del punt de vista ecològic com les dessaladores i potabilitzadores, però que canvien significativament les circumstàncies d'aquest risc natural en

rompre la dependència directa de la precipitació.

Fora dels riscos amb un origen estrictament atmosfèric, s'ha de ressenyar la incidència dels moviments massius de terreny, les esllavissades, que han mostrat una empremta significativa en el nostre territori. De fet, la segona gran catàstrofe natural en la història de les Balears fou l'esllavissament de la timba de Felanitx (1844), a causa de la qual hi hagué 424 víctimes mortals en una mortaldat feresta afavorida per l'acumulació de gent

Les ventades són un risc que ha suposat destruccions importants en tot moment.

al via crucis i per les transformacions antròpiques en aquest terreny. Igualment prou notori va ser l'abandonament forçat del llogaret de Biniarroí el 1721 a causa de l'esbucament d'una part del vessant on estava assentat. Les circumstàncies naturals derivades dels pendents notables i de les alternances de materials plàstics provoquen la forta repercussió d'aquesta mena de moviments, especialment nombrosos a la serra de Tramuntana mallorquina.

En contrast amb la intensa presència de moviments de terrenys, els terratrèmols han manifestat en tot moment una repercussió menor al nostre territori, històricament sols hi ha hagut un sisme que hagi tingut conseqüències importants a l'àrea balear, el del 15 de maig de 1851, que va destrossar bona part de les façanes de les esglésies de Ciutat (en bona part a causa de la mala qualitat dels elements d'acabament d'aquestes obres) i va provocar una inusitada sensació de pànic.

Però s'ha de tenir present la possible incidència que poden tenir els tsunamis provocats pels terratrèmols amb epicentre a àrees mediterrànies properes, com el que va succeir el 31 de gener de 1756 o el que enguany s'ha sentit a bona part del litoral illenc el 22 de maig a causa del terratrèmol central a la costa algeriana.

Per finalitzar aquesta visió del territori insular com una àrea de risc, s'ha de fer esment de les risques com a particular fenomen de canvi sobtat del nivell de la mar a les cales tancades en el qual conflueixen causes meteorològiques i estrictament oceanogràfiques i que té la seva màxima expressió al port de Ciutadella (amb casos extrems com el que va esdevenir el dia de Sant Joan de 1984), però que també pot afectar les cales del litoral de Llevant de Mallorca.

De fet, el repàs del medi natural de les Illes deixa entreveure una innegable perillositat natural, derivada en bona part de les circumstàncies mediambientals, però que aquesta es transformi en un risc depèn de l'ocupació humana del territori i de la sensibilitat de la societat envers a aquesta problemàtica. Els mecanismes d'adaptació de la societat tradicional a aquest medi advers s'havien basat en la transmissió oral de tota una cultura i coneixements del tema i a defugir aquells indrets i situacions que suposaven un risc. La prepotència de les societats postindustrials, el convenciment que l'acció antròpica ha de dominar el medi, la progressiva pèrdua de la memòria col·lectiva, el predomini dels interessos econòmics i urbanístics i la ignorància poden abocar-nos cap a un futur en què la incidència dels elements perillosos del medi sobre la nostra societat sigui cada vegada major.

*Miquel Grimalt és professor titular de Geografia Física del Dep. de Ciències de la terra de la UIB.

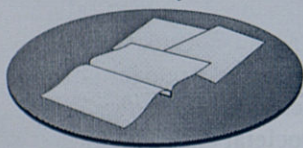
*! Composició Maquetació i
Impressió de Llibres i revistes !*

Disseny propi

Muntatges i Maquetació de fullets a color!

Pressupots sense compromís !

arts
xisco
gràfiques

Tel. / fax: 971 475 754

Una norma de qualitat davant els riscos territorials

MAURICI RUÍZ

El Servei de SIG i Teledetecció (SIGUIB) del Vicerektorat d'Investigació i Política Científica de la Universitat de les Illes Balears desenvolupa diverses activitats en la línia de recerca dels riscos territorials. L'aplicació de les tecnologies de la informació geogràfica a l'anàlisi dels riscos proporciona excel·lents resultats per a les tasques d'inventari del risc, d'anàlisi de vulnerabilitats, així com de gestió d'emergències.

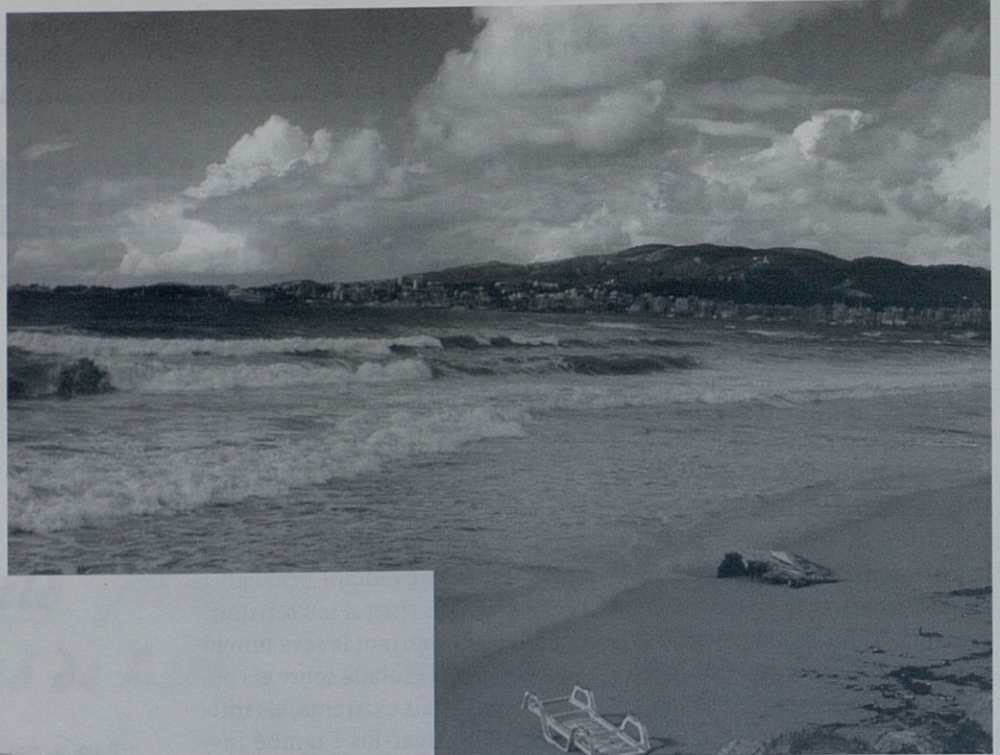
El SIGUIB en l'actualitat col·labora a desenvolupar el projecte Quater (Qualité dans le Territoire) finançat per la iniciativa Interreg III b Medoc i en el qual participen els Serveis de Protecció Civil de les regions de Lombardia (coordinadors), del Piemont, de la PACA, El Parco delle Madonie (Sicília), l'Institut Méditerranée de la Qualité i la Universitat Politècnica de València (<http://quater.reteunitaria.piemonte.it>). El principal objectiu del projecte és elaborar un manual de qualitat per donar el certificat municipal de risc territorial. Es tracta de crear una nova norma de qualitat (tipus ISO 18000) que serà utilitzada pels municipis per acreditar el risc territorial corresponent. Els municipis que vulguin obtenir el certificat hauran de demostrar que coneixen i saben gestionar el risc i la vulnerabilitat territorial que afecta el seu municipi, així com que prenen les mesures adequades per a la prevenció i la protecció del seu patrimoni. Quant a les tipologies dels riscos analitzats, s'han considerat els riscos d'avingudes, el risc sísmic, el risc de contaminació litoral, el risc d'incendi, el risc químic i el risc d'esllavissades.

Malgrat que les tasques de protecció civil es caracteritzen pel seu àmbit supramunicipal (regional, estatal), és necessari que els municipis tinguin un paper actiu en les tasques de prevenció, previsió i correcció dels riscos al seu territori. També és important la seva funció d'informar el ciutadà sobre els perills territorials existents, els mitjans per mitigar-los i també instruccions per als plans d'evacuació en cas d'emergències.

El manual de qualitat serà avaluat de forma experimental a 10 municipis pilot europeus, entre els quals es troba Calvià. Això permetrà provar-ne l'aplicabilitat i fomentar-ne la difusió.

El manual de qualitat serà avaluat de forma experimental a Calvià.

El SIGUIB, en el marc del projecte, ha construït un sistema servidor cartogràfic sobre la xarxa Internet que proporciona informació sobre els diferents riscos i la vulnerabilitat territorial de les Balears. El sistema, malgrat que encara es troba en fase de desenvolupament, ja és operatiu a l'adreça <<http://quater.uib.es>>. Per fer el projecte, el SIGUIB ha comptat

amb un equip tècnic format pel Dr. Ramon Bergueiro (enginyer químic) i el Dr. Miquel Grimalt (geògraf expert en riscos geogràfics), coordinats per Maurici Ruíz, director del SIGUIB.

És important destacar el suport tècnic de la nova Direcció General d'Emergències, de la Conselleria d'Interior del Govern balear, i de l'Ajuntament de Calvià, i el gran

interès que hi han mostrat.

La vocació turística de les Balears és un motiu per fomentar l'aplicació d'actuacions orientades a la protecció i la valoració del seu territori. Sobre aquesta perspectiva, seria adequat el certificat del risc territorial de tot el seu territori. Aquesta mesura, a més de promoure la protecció del patrimoni territorial i la integritat física de les persones, contribuiria, com un instrument de màrqueting territorial, a proporcionar una imatge de qualitat de les illes i fomentar-ne l'aptitud com a destinació turística.

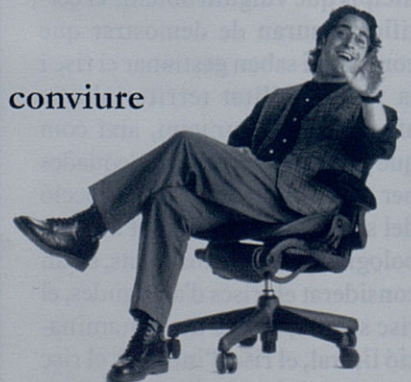
*Maurici Ruíz és responsable del Servei de Sistemes d'Informació Geogràfica i Teledetecció de la UIB.

Roldan

C/ Eusebi Estada, 66 - 68
07004 Palma de Mallorca
Tlf. 971 763 666 - Fax 971 763 667
Internet: <http://www.roldan.es>
e-mail: roldanib@roldan.es

Certificat de
Qualitat
ISO 9001:2000 Nº 02.05074

Cream espais per conviure

La gestió dels vessaments d'hidrocarburs al mar

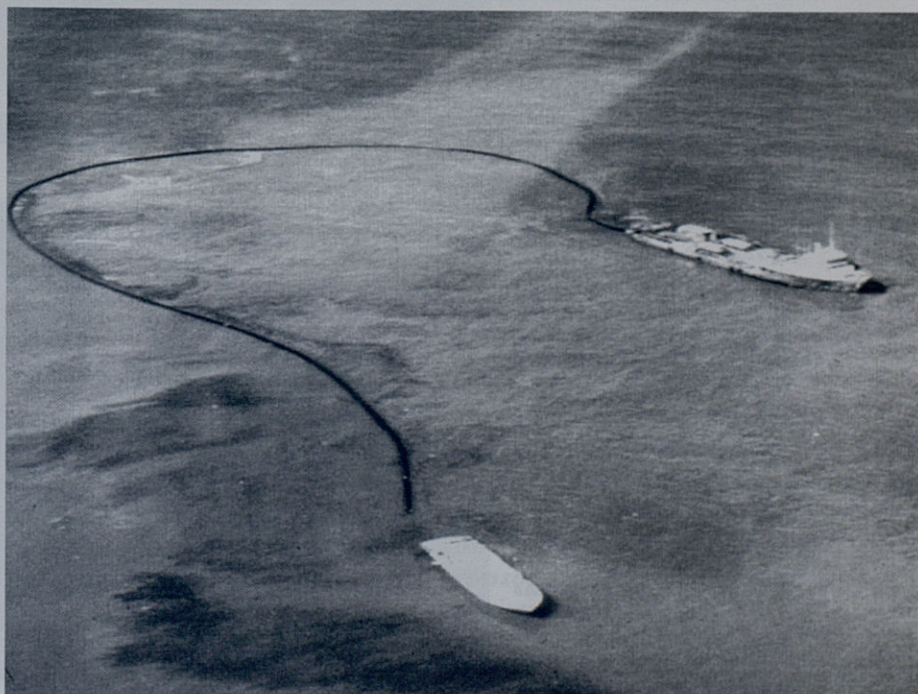
JOSÉ RAMÓN BERGUEIRO LÓPEZ

El petroli i els seus derivats són una de les fonts de contaminació dels medis marins, constitueixen, sens dubte, la partida més important en volum de les que es transporten pel mar i per tant una de les que més contribueix a contaminar-lo per accidents dels vaixells de transport, de les torres extractores marines o dels punts de càrrega i descàrrega.

Els pous d'extracció estan localitzats en un nombre relativament petit de països mentre que el consum s'estén a tot el Planeta, particularment als denominats països desenvolupats, per això s'ha de transportar i per tant la probabilitat d'un accident és permanent.

El transport es duu a terme principalment amb vaixells de gran tonatge (més de 100.000 tones) i per això qualsevol accident que hi pugui haver provocarà el vessament d'un elevat volum de cru al mar que pot produir desastres ecològics locals. Aquests grans vessaments d'hidrocarburs rela-

cionats amb el transport, l'extracció i l'emmagatzematge de cru de petroli o de derivats d'aquest són importants tant pel volum vessat com perquè estan localitzats en zones concretes,

S'ALZINAR

GRANJA CINEGÈTICA

Nucli Zoològic Declarat 07-008-04-01

Re poblacions - Reproductors - Pollets d'un dia - Ous
Colls Blaus, Perdius, Guàtleres, Faisans, Colins

Joan Carles Adrover i López

Polígon, 11 - Parcel·la, 83. Camí Vell de Binissalem a Sencelles - Binigual - Binissalem - Illes Balears

Telèfon: 971 71 30 78 - Mòbil: 608 24 03 43 - Fax: 971 72 74 74

normalment pròximes a la costa. Com que els seus efectes són fàcilment observables (peixos i ocells marins morts; costes, ports i platges inutilitzades; una capa de cert espessor flotant sobre l'ai-

Immediatament després del vessament sobre l'aigua o el terra, els hidrocarburs que constitueixen el cru o la mescla vessada resulten afectats pels agents atmosfèrics (velocitat del vent, temperatura, humitat, etc.), la radiació solar, etc., i es produeixen canvis en la mescla d'hidrocarburs que constitueix el

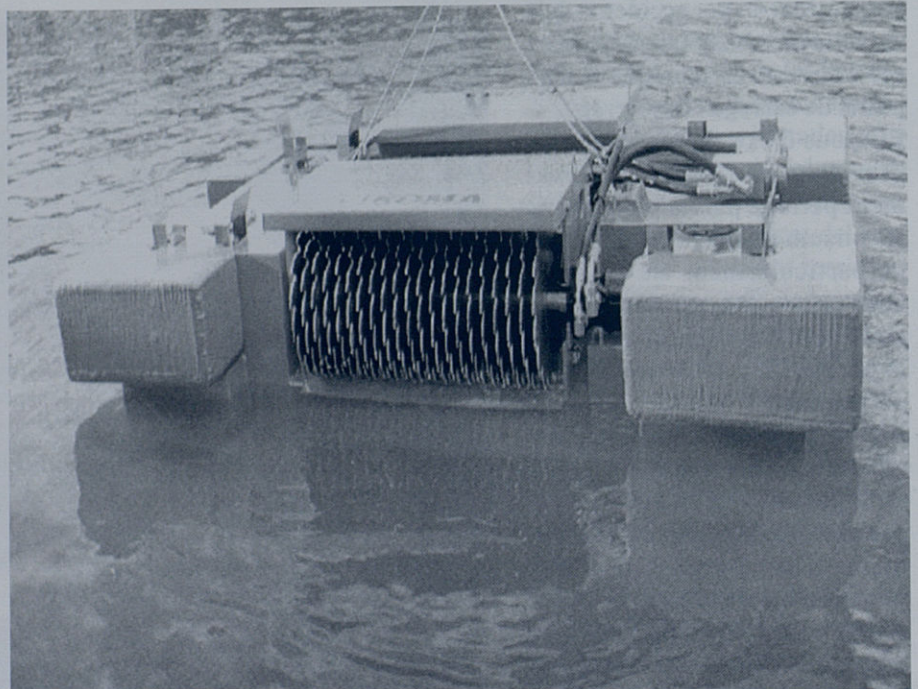
composició de la mescla. El conjunt de tots aquests fenòmens rep el nom d'envelliment i la intensitat amb què afecta un cru depèn dels agents abans esmentats i de la composició mateixa de la mescla vessada.

Per minimitzar tant com sigui possible els efectes dels hidrocarburs sobre el medi ambient, s'han dissenyat una sèrie d'accions externes que consisteixen a protegir determinades zones, recuperar el cru, eliminar-lo del medi, restaurar les zones afectades, etc. Per aconseguir que la seva acció sigui eficaç, cal preveure que totes aquestes accions estiguin coordinades en l'espai i en el temps i que hi hagi disponibilitat de recursos humans i materials. El conjunt d'aquestes accions ex-

Els hidrocarburs es poden eliminar mitjançant el tractament amb dispersants

gua que dificulta l'onatge, etc.), criden poderosament l'atenció dels mitjans de comunicació i de la societat en general. Això no obstant, els vessaments de menor mida poden generar problemes de contaminació.

vessament. Si aquest té lloc al mar, cal tenir en compte, a més a més, l'onatge i els corrents de marea d'àmbit també local. Aquests canvis afecten tant la situació i la forma com la superfície ocupada pel vessament i la

Les accions externes adreçades a minimitzar els efectes dels hidrocarburs es denomina pla de contingència.

Ses Piules
Estudi
de
Perruqueria

Carrer de la Riera, núm. 3, 1r - 07003 - Palma - Tel. 971 71 80 37

ESTOP
ESTUDIS TOPOGRÀFICS
SA
FOTOGRAFIA-TOPOGRAFIA-PROJECTES

- Plànols Topogràfics
  - Medicions
  - Replanteigs
- Fotografies Aèries
  - Verticals
  - Panoràmiques
- Publicitat Aèria
- Peritatges
- Valoracions
- Projectes Agrícoles
- Estudis Mediambient

Plaça Rosselló, 4A, 3r - Tel. 971 72 33 56 Fax 971 71 89 01
www.estop.org E-mail: estop@estop.org

ternes forma part del denominat pla de contingència.

El terme contenció d'un vessament inclou tot aquell conjunt d'accions mitjançant les quals s'evita que s'estengui en superfície i, per tant, simultàniament el confina en una zona tan petita com sigui possible. Amb això s'aconsegueix igualment localitzar el vessament i facilitar les tasques de recuperació i d'eliminació de la superfície del mar.

El terme recuperació d'un vessament inclou tot aquell conjunt d'accions mitjançant les quals s'intenta recollir el cru que queda en la superfície de l'aigua per traslladar-lo a terra.

Quan el cru de petroli vessat no es pot contenir ni recuperar del mar per mitjans mecànics a causa que les condicions meteorològiques són adverses o bé perquè impedeixen el desplegament de barreres i coladors de flotants (*skimmers*), es poden eliminar mitjançant el tractament amb dispersants.

De forma general, es poden uti-

litzar dispersants quan l'altura de l'aigua sigui de més de 20 metres si es tracta de l'oceà Atlàntic, i de 50 metres si es tracta del mar Mediterrani. Respecte de la distància mínima de la costa, s'estima en dues milles nàutiques.

Vessament d'hidrocarburs a les Balears

Per gestionar el vessament d'hidrocarburs al mar entorn de les illes Balears, es disposa del model SONIA (Sistema Operacional de Notificació d'Impacte Ambiental), que disposa d'un primer submodel per estimar els mitjans d'anticontaminació que hi ha a les illes Balears, un segon submodel per notificar accidents, un tercer submodel per calcular explosions originades per aboca-

ments d'hidrocarburs inflamables i una quart submodel per desplegar les barreres de contenció i els coladors de flotants de recuperació.

Els submodels següents estudien la forma més usual d'aplicar dispersants, la determinació de la toxicitat dels hidrocarburs vessats, la seguretat del personal que intervé en les tasques de neteja i de restauració d'entorns costaners contaminats per hidrocarburs. Els darrers submodels del SONIA indiquen la millor forma de restaurar entorns costaners contaminats per hidrocarburs i els costos d'aquest tractament.

*José Ramón Bergueiro López és professor titular d'Enginyeria Química de la UIB.

Embat
Llibres

PEDAGOGIA - PSICOLOGIA - CIÈNCIES SOCIALS

Pge. Papa Joan XXIII, 5-E • Geranis Centre - Tel. 971 713 350 • Fax 971 215 641 • 07002 Palma de Mallorca

L'evolució futura de l'oceà davant els abocaments contaminants

IMEDEA

Els models oceànics assimilen les prediccions de vent, la pressió, la temperatura de l'aire i la humitat proporcionades pel sistema de predicció meteorològica per obtenir prediccions de l'evolució dels corrents. Hi ha multitud de models oceànics operacionals al Planeta. En el cas dels abocaments d'hidrocarburs, els millors resultats s'han obtingut amb models d'alta resolució ($< 1/12^\circ$). Entre aquests, cal destacar els d'aigües somes o els models barotròpics. Els models numèrics proporcionen un diagnòstic de l'estat de les condicions oceàniques en tota la vertical, cosa que permet fer pronòstics de l'evolució futura per conèixer la variabilitat dels corrents, els fronts, les velocitats verticals, etc. que condicionaran la dispersió del contaminant per la zona d'estudi.

Model de simulació de l'abocament

Aquest subsistema assimila les

condicions oceàniques del model de circulació (iii) per obtenir prediccions de l'evolució de l'abocament. Un cop abocats els hidrocarburs a l'oceà, es veuen implicats en molts de processos complicats. La dispersió de l'abocament es tracta generalment com un procés de tres etapes: i) fase de gravetat inercial que té lloc durant els primers minuts de l'abocament, ii) fase de gravetat viscosa (teoria de Fay) que té lloc entre les 10 i les 20 hores després de l'abocament, iii) fase de tensió viscosa en què la taca es disgrega i es dispersa. Els models d'abocament han d'incloure les tres fases i modelitzar els processos d'emulsió i d'evaporació tenint en compte la densitat de l'abocament. A més a més, han de disposar de mòduls de traçadors de partícules que considerin els corrents, la flotabilitat, la difusió, la parametrització de l'evaporació, la interacció amb la costa, etc. La difusió molecular de l'abocament, que depèn de la mescla turbulenta horitzontal i vertical a través de l'esforç del vent, generarà que l'abocament penetri en la vertical de la columna d'aigua. La mida de les gotes de l'abocament també afecta en gran manera la distribució vertical de l'abocament a causa del balanç que es produeix entre la flotabilitat i la mescla turbulenta vertical. Si l'abocament deriva en superfície a causa principalment de l'efecte del vent, la dispersió de l'abocament subsuperficial experimentarà una deriva produïda pel cisallament del corrent que tornarà a aflorar

Imatge del Prestige.

per flotabilitat quan el vent es calmi.

Les anàlisis de les trajectòries dels abocaments d'hidrocarburs a l'oceà requereixen eines i protocols de resposta que permetin actuar de forma immediata per minimitzar els efectes que es produeixen sobre el medi. Aquests abocaments són transportats pels efectes combinats dels vents, els corrents i l'onatge, pateixen una segregació i finalment interaccionen amb les zones costaneres.

Analitzar les trajectòries de l'abocament és una tasca molt complexa. Quan s'aboca un hidrocarbur al mar, hi actuen diferents processos. El coneixement dels processos atmosfèrics, oceànics, les característiques del cru i la seva evolució requereixen eines científiques sofisticades.

Base de dades oceanogràfica i mediambiental

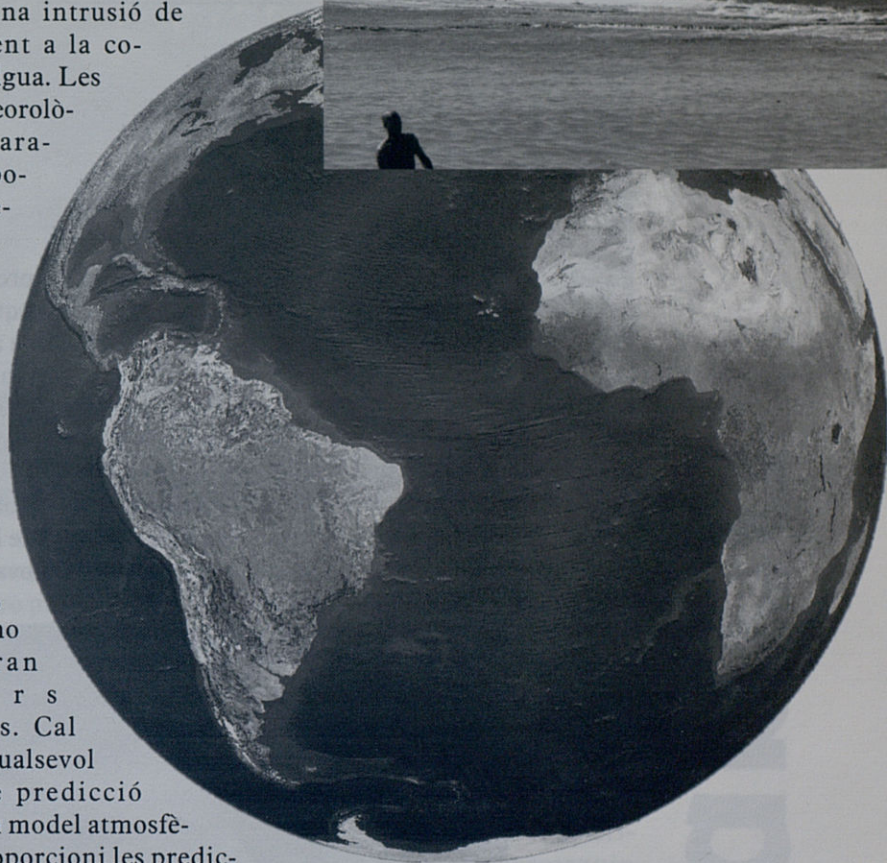
La topografia i la batimetria de la zona en què s'ha produït l'abocament són els elements fonamentals per generar les malles i el domini sobre els quals se simularà l'abocament. També és fonamental disposar de la informació sobre les zones especialment sensibles a través d'un sistema d'informació geogràfic. La batimetria de la costa espanyola es pot obtenir a través de la base de dades ETOPO5 amb una resolució espacial de 5 minuts, que és clarament insuficient. És, per tant, necessari obtenir batimetries de més resolució, especialment a les zones costaneres on la interacció entre els diferents processos físics i químics

que s'hi produeixen requereixen la modelització en alta resolució.

Dades meteorològiques

Les condicions meteorològiques influeixen en l'abocament de moltes maneres. En la superfície, el vent desplaça l'abocament i la turbulència generada per l'onatge provoca una intrusió de l'abocament a la columna d'aigua. Les dades meteorològiques rara-

ment es podran obtenir a la zona de l'abocament i, quan s'obtinguin, a través de boies o d'estacions costaneres, les dades no contindran valor predictius. Cal ajustar a qualsevol model de predicció oceànic un model atmosfèric que proporcioni les prediccions meteorològiques sobre l'àrea que s'ha d'estudiar. Aquesta informació ha d'incloure necessàriament la direcció i la intensitat del vent en superfície, la temperatura de l'aire, la pressió a nivell del mar, la humitat, etc. Els models de circulació i de dispersió corregeixen

la predicció de les condicions oceàniques i de l'abocament cada vegada que es rebí una nova anàlisi meteorològica.

*Aquesta informació ha estat extreta del web de l'IMEDEA.

erco
leta

Gianni Rodari

Infants de 0 a 4 anys
Ensenyament en català
Pedagogia activa
Grups reduïts
Servei de cuina

ARQUITECE BENNÀSSAR, 46
07004 PALMA - Tel. 971 29 90 86

erco
leta

Gianni Rodari

Josep-Lluís Carod-Rovira

Un català que coneix a fons Mallorca

ANTONI MIR

El candidat a la presidència de la Generalitat per Esquerra Republicana de Catalunya a les eleccions del 16 de novembre de 2003 va venir a Mallorca, per participar al Fòrum OCB, a començament del mes de setembre.

Tots sabem que, fossin quins fossin els resultats de la contesa, començaria una nova etapa, la del

postpujolisme, després de 23 anys de Jordi Pujol al capdavant de la institució autonòmica catalana i d'establir tot un rècord de *sostenibilitat* política. El darrer mes de gener, hi havia participat el candidat socialista, Pasqual Maragall, i Artur Mas, el candidat convergent, ho va fer el mes d'octubre. Tots ells, amb Joan Saura, d'Iniciativa per Catalunya, protagonitzaran el nou període. A tots ells donam de tot cor les gràcies per haver trobat aquest forat en una agenda tan atapeïda com la seva en plena i frenètica preparació de la campanya electoral.

En Josep-Lluís m'és una persona propera, després de vint anys de coneixença que és com dir *mitja vida*. Els primers records em duen a Òmnium Cultural, al Congrés de la Llengua, a la Universitat Catalana d'Estiu on vaig entrar a proposta seva com a membre del Consell Rector dins els vuitantes, a la Federació Llull, a l'enterrament de l'enyorat Josep M. Llompart, a un parell (mallorquí) de Nits de la Cultura... Puc dir que me'n refii, que el respect i que el consider un home íntegre. Que valor la seva facilitat de paraula, l'amplitud del seu pensament, la creativitat de les propostes, la fina ironia i el somriure burleta que el pot acompanyar adesiara en dictar una conferència o pronunciar un discurs. Crec que, dels catalans i catalanes que tenc presents, és dels pocs que coneixen Mallorca una mica a

Semblança

fons, en el seu cas molt a fons. No cal dir que aquesta concixença és un valor mol apreciat a l'arxipèlag, atesa la seva raresa. Fins al punt que en l'adolescència dels 13 anys va posar-se el guió entre els dos llinatges a imatge i semblança de Rosselló-Pòrcel, aquell que escriví «Tota la meua vida es lliga a tu / com en la nit les flames a la fosca». És soci de l'Obra Cultural Balear des de fa molts anys, per principi, perquè creu en els Països Catalans com a univers simbòlic d'una realitat compartida.

Si Valle-Inclán hagués comparegut el dia de la seva conferència, se l'hauria mirat i hauria dit, com a

Luces de Bohemia, que estàvem davant un «cráneo privilegiado». Jo me'l mirava i cada vegada el veia més «cráneo»! No és casualitat que, de passeig per Barcelona, em trobàs de cop davant les tanques de la seva campanya i era... el seu crani!

Té un discurs propi, personal, contundent, sòlid. Genera una mar d'iniciatives i sovint descol·loca els contraris. És un polític que juga fort, que puja molt en la valoració de la ciutadania i dels interlocutors socials com a líder d'una força política que té la voluntat i ara la més que probable possibilitat de governar el país.

Pot ser el futur i immediat *pal de*

paller, un paper semblant al que ha tingut CiU fins ara, en la nova correlació de forces principatina. Pot tenir un paper d'àrbitre, des de la credibilitat aconseguida i la maduresa assolida per la força política que dirigeix com a secretari general des de 1996. Tant de bo sigui així, tant de bo siguin forces nacionalistes les que exercesquin aquest rol.

És un expert de la paraula, reblat per una carrera de filologia catalana i l'hàbit de lectura d'un apassionat dels llibres i de la literatura. Sé que li agrada que es tenguí present el seu article setmanal al diari *AVUI* -n'hi ha publicat una traca-

Des de 1976

**ESPECIALISTES
EN ARTICLES
DE MUNTANYA,
CÀMPING, ESQUÍ
I ESCALADA**

T'equipam per a l'aventura

**ES
REFUGI**

Via Sindicat, 21 (pati interior)
Palma

Tel. 971 71 67 31

Fax 971 71 85 97

refugi@detallsport.es

lada, prop de 300, i hi ha parlat de tots els temes—, que és casteller, i que és nascut a Cambrils, Tarragona, vila de pescadors. Joan Francesc Mira, al pròleg del llibre *Carod-Rovira, saltar la paret*, de Gemma Aguilera, diu que en

(quan la major part dels polítics són curts de gambals, ell sap que ni les receptes simples salvadores ni la resignació davant les misèries són la manera de canviar la història) i una serena dignitat.

Jo em qued, però, amb la resposta de Carod a quin és el sentit de la seva vida, que no és ser ni ric ni poderós, sinó ser feliç. Que és allò que dóna ple sentit a la

pes, amb sentit, i fer riure a qui l'escolti, té molt de mèrit.

Us contaré una anècdota esmentada al primer llibre referenciat. En un viatge a Cuba, el president de l'Assemblea Nacional Popular li demanà què era ERC, i Carod li improvisà una definició comprensible per al discurs polític cubà: «Mire, ERC es una organización de izquierda patriótica catalana antiimperialista i no comunista.» Més tard, en un sopar amb Fidel Castro, aquest el va interrogar i li digué:

—Pero realmente, ¿qué es lo que quieren Vds. para Catalunya?

—Lo mismo que consiguieron Vds. hace 100 años que es aparecer en los mapas

—¿Y después?

—Lo mismo que han conseguido Vds. 100 años después: no desaparecer de los mapas!

Miquel Sellarés, amic comú d'imatges verbals hiperbòliques considerablement rotundes, en diu: «Imaginem-nos Catalunya sense la CCRTV i el que representa en Carod: podríem aplegar com a país!» I afegeix: «Si el catalanisme polític no tingués en Carod-Rovira, s'hauria d'inventar.» Nosaltres el tinguérem aquí, entre nosaltres. És un home d'esquerres, i nacionalista. Tot en una sola peça.

*Antoni Mir, president de l'OCB, va fer aquesta presentació al Fòrum-OCB.

«Carod es permet ser políticament incorrecte i incorporar l'humor»

valora la *simplicitat* (no és un polític tortuós, maquiavèlic, enrevessat, ni ampul·lós o buit: és d'idees clares i directes), la *intel·ligència*

vida, aquestes estones de felicitat de què podem gaudir i que al capdavall és l'únic que ens endurem al més enllà. Si totes les persones cercàssim de debò la nostra felicitat sense fer mal als altres, segur que la societat seria molt millor. Més i més els polítics, que tenen en les seves mans eines poderoses per contribuir o no a aquest benestar dels ciutadans.

Carod, a *El futur a les mans*, ens conta que, amb el temps, les coses, el país, el món, canvien. I ens diu: «Jo he canviat també. [...] He anat aprenent que el blanc i el negre no són els únics colors de la vida i que, per sort, l'arc de Sant Martí és ple de tonalitats vives i alegres. Que ningú no és posseïdor de la veritat i que, en aquesta vida, comptat i debatut, la política no hauria de tenir altre objectiu que fer les coses més fàcils a la gent perquè pugui fer la seva pròpia recerca de la felicitat, personal i col·lectiva.»

Potser per això Carod es permet ser políticament incorrecte i incorporar l'humor fi i sempre respectuós a la política. Dir coses de

“Encara queden botigues” *Casa Pomar Flores*

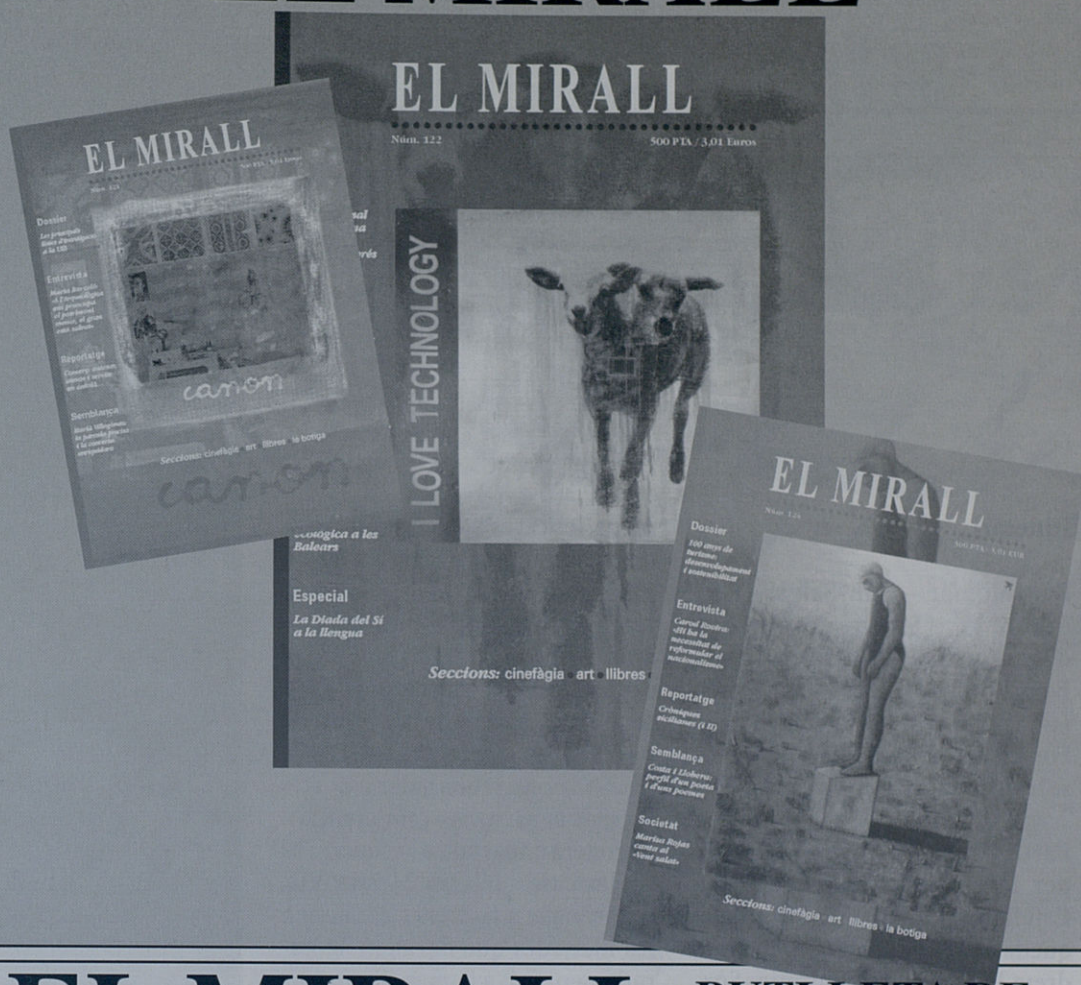

PAPERS PINTATS I PINTURES · ARTICLES PER A ARTISTES · VASES I MOTLLURES

SANT MIQUEL, 77 - Telèfon 971 72 14 83 - Fax 971 71 93 12 · 07002 - PALMA (MALLORCA)

EL MIRALL

EL MIRALL BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

Sr./Sra. _____

DNI _____

Adreça _____

Núm. _____ Pis _____

Codi postal _____ Població _____

Telèfon _____

Em subscric a la revista EL MIRALL, al preu de 25 euros de quota anual. Podeu presentar els rebuts a l'entitat bancària/d'estalvi que indic a continuació i a la qual deman que els accepti i els carregui al meu compte:

Banc/Caixa _____

Signatura

Agència/Oficina _____

DC _____ Cte./Lta. núm. _____

La torre des Verger i sa Pera de s'Ase (Banyalbufar)

GASPAR VALERO

Itinerari

Banyalbufar – Son Salvà – Can Mestre Vic – la torre des Verger o de ses Ànimes – sa Pera de s'Ase – Banyalbufar.

Horari aproximat: 1 h 40 min (sense les aturades)

Partim de la plaça de Banyalbufar per la carretera en direcció a Estellencs (C-710). A l'esquerra queda l'església parroquial i a la dreta la torre de la Baronia. Sortim del poble i passam aviat el torrent de Can Fura, amb el jaç empedrat. A l'esquerra se situen les cases de Can Fura i poc després deixam a l'esquerra el camí de sa Costa, que és també el des Rafal de Planícia i el camí vell d'Estellencs. A l'esquerra apareixen les cases de Son Salvà, mentre que a la dreta es veuen, en un nivell més baix, les grans cases de Can Pico, amb vinyes de malvasia.

L'any 1823 Can Pico era propietat de Catalina Ramis, muller de Rafael Mulet. La finca constava d'una peça de terra, camp, garriga, pinar i marjades. Era contigua a una peça de terra anomenada Can Tomàs. En aquell mateix any la finca es llogà al pagès Jaume Albertí pel preu de 100 lliures anuals. Els anys 1930 era propietat de Sebastià Font Cabot, que l'havia adquirida a la família Mut. El 1995 pertanyia a Gabriel Cànaves. Arquitectònica-

ment, les cases han estat reformades recentment, i se situen en un graó natural, més baix que la carretera, amb confrontes directes amb l'horitzó marí. La façana s'orienta al nord-est, i té dues plantes d'alçat, amb portal de llinda de pedra, amb marca conopial; a la dreta sobresurt una galeria de tres arcs, de construcció moderna.

Carretera endavant, a l'esquerra hi ha les cases de Can Mestre Vic, mentre que a la dreta s'escalonen les marjades que davallen agosaradament cap a la mar. Topònims com sa Vinya de Cas Doctor o sa Vinya Nova ens indiquen petites finques dedicades antigament al cultiu de la malvasia. A l'esquerra s'alça el penyal anomenat es Mont Real. Asfalt endavant, sempre amb la mar a la dreta, en un espectacular horitzó cap al ponent, arribam a la torre des Verger, coneguda més recentment amb el nom de talaia de ses Ànimes.

La talaia de ses Ànimes o torre des Verger (sa Torreta)

La talaia és coneguda en la literatura històrica amb els noms de talaia des Verger, de Banyalbufar i des port de sa Pera de s'Ase; recentment se la coneix més amb el nom de talaia de ses Ànimes i, els banyalbufarins, amb el nom de sa Torreta. Se situa a l'altura del quilòmetre 88,600.

Configura un indret panoràmic

El portet de sa Pera de s'Ase des de dalt.

emblemàtic de la costa de Tramuntana. La torre de guaita apareix esvelta i agosarada damunt el penya-segat; data de 1579 i ha estat restaurada recentment. Avui el lloc s'ha convertit en una paradeta amable de carretera per als turistes i visitants. S'hi pot accedir a peu per un pontet i uns esglaons, fins als seus peus. S'hi poden gaudir postes de sol excepcionals i un panorama que abasta tota la costa fins a sa Dragonera. L'arxiduc Lluís Salvador deia que des d'aquí es podia contemplar la millor vista de Mallorca.

La torre des Verger estava encar-

regada de rebre i emetre senyals. Els avisos es realitzaven durant el dia amb fum i amb foc a la nit. Amb el fraccionament de les fumades

s'indicava el nombre de naus enemics albirades. La torre des Verger prenia els focs que feia la torre de la Pòpia (sa Dragonera) i a la

vegada donava els seus senyals a les torres de Trinitat (Valldemossa) i sa Pedrissa (Deià). L'Estat espanyol, propietari de la

EL MIRALL amb el suport de

GOVERN DE LES ILLES BALEARS

Consell de Mallorca

Itineraris

torre, quan varen desaparèixer les causes que en motivaren la construcció, la subhastà el dia 24 d'agost de 1875 i fou adquirida per Francesc Manuel de los Herreros, en nom l'arxiduc Lluís Salvador. Actualment encara és dels hereus

metres d'alçada, des del trespòl de la planta baixa fins al del terrat. Està construïda amb un sistema de maçoneria travat amb morter molt tosc, també conegut com a argamassa, feta de pedra petita i calç.

L'accés interior a la torre es fa per un estret portal en forma d'arc de mig punt que dona pas a una petita cambra coberta per una volta, d'uns 3,80 metres qua-

drats. A dins hi trobam una escala de ferro, la qual permet pujar al pis superior. Una part del terrat, de cap a terra, és cobert per una teulada a un aiguavés que origina un petit porxo, on s'aixoplugaven els torrers i les seves armes de foc, al mateix temps que evita que pugui

entrar l'aigua de pluja per l'obertura que comunica la cambra amb el pis superior. La teulada reposa sobre un parapet, d'uns 2,70 metres d'alçada màxima, que descendeix seguint el rost de les teules. En aquest parapet hi ha una finestra i tres espitlleres per poder vigilar i disparar cap a terra. La resta del pis superior, de cap a la mar, és descobert, envoltat pel parapet esmentat, més baix, d'uns 1,10 metres d'alçada. S'hi troba el matacà, damunt el portal, d'uns 1,60 metres de fletxa i uns 70 centímetres de llum. Aquest és de fàbrica nova, ja que les restes que es conservaven d'un matacà primitiu, amb motiu de la restauració a què fou sotmesa la torre l'any 1995, foren substituïdes per peces novelles. La talaia del coll des Verger va ser restaurada en una ocasió, i re-

L'any 1823 Can Pico era propietat de Catalina Ramis, muller de Rafel Mulet

de l'Arxiduc.

Per arribar a la torre cal creuar un petit pont que dona accés a una escalonada de cinc graons, en arc de cercle, que pugen per la roca mare des d'on s'aixeca la talaia. La construcció és de secció circular, de 4,78 metres de diàmetre i de 2,70

metres d'alçada, des del trespòl de la planta baixa fins al del terrat. Està construïda amb un sistema de maçoneria travat amb morter molt tosc, també conegut com a argamassa, feta de pedra petita i calç.

El coster de sa Baronia, vora Banyalbufar.

La talaia des Verger o de ses Ànimes.

Viajes
MARTEL S.A.
CIBAL 021

PONT DE LA CONSTITUCIÓ

SORTIDES DES DE PALMA
Els preus no inclouen taxes d'aeroport.

NACIONALS

SANTIAGO
TENERIFE
MADRID

del 05 al 08 des.
del 05 al 08 des.
del 05 al 08 des.

des de 297,00 euros
des de 362,00 euros
des de 281,00 euros

INTERNACIONALS

LONDRES

del 05 al 08 des.

des de 397,00 euros

PARÍS

del 05 al 07 des.

des de 319,00 euros

BERLÍN

del 05 al 08 des.

des de 383,00 euros

LISBOA

del 05 al 08 des.

des de 399,00 euros

VENÈCIA

del 05 al 08 des.

des de 535,00 euros

MALTA

del 05 al 08 des.

des de 348,00 euros

JORDÀNIA

del 04 al 08 des.

des de 745,00 euros

SARDENYA

del 05 al 08 des.

des de 379,00 euros

Informes i reserves: OMS, 50 B. Box 696 · 07003 Palma (Mallorca)
Tel. 971 72 38 42 · Fax 971 72 69 42 · <http://www.viajesmartel.com> · ventas@viajesmartel.com

centment, l'estiu de 1995, n'ha sofert una segona, atès el seu mal estat de conservació.

Des de la talaia des Verger, avançam alguns metres per la carretera en direcció a Estellencs, però, immediatament, ens desviam pel camí de la dreta, que davalla al port de sa Pera de s'Ase. És un camí de carro, asfaltat, que baixa en principi suaument. A la dreta trobam aviat les marjades de conreu de la malvasia, en una plantació experimental dedicada a la recuperació d'aquest tipus de vinya, situada a la finca anomenada sa Torre.

Deixam enrere les marjades de malvasia i, camí avall, a l'esquerra apareix la casa des Verger, amb un safareig a la dreta. Després, a la dreta passam un buc elèctric, mentre que a l'esquerra queda Can Sebastià. Just després, arribam a un entreforc de camins; deixam de banda les dues vies de l'esquerra, una de les quals s'acosta a la font de sa Menta, i continuam pel camí de la dreta, amb sòl encimentat. Poc després, a la dreta ens apareix una làpida amb la inscripció «A Carles Riera i Figuera (1905-1983) i a la seva esposa Elvira, que tant estimaren sa Pera de s'Ase.» A l'esquerra queda Son Riera i alguna altra casa d'estiueig. Segueixen un revolt a l'esquerra i un altre a la dreta, per un tram de camí en davallada més rosta. El camí discorre entre pins, amb alguna alzina i algun garrover. Arribam així a una caseta enrunada, on acaba el camí de carro. És aquesta la construcció coneguda amb el nom de la Cabaña de Mateito. Segons Llorenç Vich, Mateu Mir Albertí, *Mateito*, fou durant alguns dies president honorífic de Cuba, després de patir dos anys de presó per motius polítics. Passà els seus darrers anys retirat a sa Pera de s'Ase.

La davallada continua per camí de ferradura, esglaonat. La vista ens ofereix una imatge on es combinen la mar i els pins. Poc després i a la dreta apareix un bloc constructiu reformat. Aviat arribam a la vorera de mar, amb el petit portet i els escars de barques. El nom de *pera* és un arcaisme de *pedra*, com també es produeix al topònim Capdepera. Pel que fa al nom d'*ase*, algú hi ha volgut veure una pedra amb la forma del cap d'un ase, però pot ser que faci referència a una

pedra per carregar la bístia en qüestió, ja que a la cala propera des Racó de s'Algar s'hi realitzaren activitats extractives de material de ferro. Un petit mollet i alguns escars que guarden diverses barques és tot el que fa referència a les activitats nàutiques. L'indret participa de la bellesa i l'esquerpor dels paisatges de la costa de Tramuntana. A la banda del sud-oest, tanca la cala oberta es Racó de s'Algar, que fa partió amb el terme d'Estellencs; entremig, del Racó cap a sa Pera de s'Ase, hi ha topònims com es Munt de ses Pedres, el torrent de Can Cerdà, el serral Vermell, la cova des Carbó, i, a l'altra banda del portet, l'escull d'en Romaní. A prop de la

Pera de s'Ase, vora el Racó de s'Algar, en terrenys triàsics, s'hi han trobat restes fòssils o petjades de rèptils del gènere *Chyroterium*, conservats actualment al Campus de la Universitat de les Illes Balears.

De sa Pera de s'Ase, pujam pel camí que ens ha servit per davallar, ara en capamuntada rosta i feixuga, i arribam a la carretera de Banyalbufar a Estellencs, vora la talaia des Verger. Passam la Torreta i tornam a Banyalbufar per la carretera. Després del torrent de Can Fura, arribam vora la Baronia de Banyalbufar, i d'aquí a la plaça, amb l'Ajuntament i l'Església, on acabam l'excursió.

Relojeria Española S.L.
FUNDADA EN 1885

FORTIS TISSOT RADO

LONGINES OMEGA

SWISS ARMY HAMILTON
AMERICAN • SINCE 1892

PLAZA DE CORT 14 • 07001 • PALMA DE MALLORCA
TELF: 971721563 / 971724344 • FAX: 971714369
www.relojeriaespanola.com • respanyola@wmega.es

Tendències

cinèfàgia

És Michael Douglas un símbol mallorquí?

MATÍAS VALLÉS

Impedim que la intriga devori les nostres entranyes. La resposta és «sí», perquè les estrelles de Hollywood ens representen a tots, precisament en aquesta cobertura universal rau la seva condició estel·lar.

Orbiten el planeta, no s'identifiquen definitivament amb cap de les seves geografies. Especialment en el cas de Michael Douglas. Més enllà d'assignar-li una nacionalitat difusament nord-americana —amb la dissidència annexa a un personatge que milita en les coordenades democràtiques—, costaria fixar-lo en un lloc determinat. La situació es complica en recordar que son pare era el fill d'un drapaire lituà, com s'encarregà de recordar en un llibre autobiogràfic. I que bona part de la

vida de la seva segona esposa va transcórrer a Espanya. O que l'actual és una gal·lesa d'empenta. Dit d'una altra manera, el protagonista d'*Instint bàsic* té els trets distintius que poden identificar-lo amb qualsevol porció del planeta. Fins i tot Mallorca, si és que hem de proposar identificacions singulars. Com que aquí només parlem de cine, no entrarem en la pintoresca iniciativa autonòmica de premiar Douglas amb cents de milions de pessetes a canvi que es presti a cantar les bondats de la terra. Algun cínic sostindrà que la deficitària situació mediambiental de les Balears exigeix un notable desvergonyiment per defensar-la. O dit d'una altra manera, s'ha de recórrer a un actor acostumat a ficar-se en els papers més inversemblants. I això s'ha de pagar. La contractació empal·lideix davant l'aguda simbiosi que s'ha produït entre una estrella, que no es correspon amb els estereotips del mallorquí, i una illa que s'havia de convertir únicament en un refugi per a les vacances. Amb aquests vímetes tan fràgils, el fill de Kirk Douglas es va forjar a

Valldemossa una segona personalitat. Fins al punt que obliga a reavaluar la condició subsidiària que atribuïm als nostres mites. És a dir, el fet lògic seria que un actor de províncies s'inspiràs en un astre de Hollywood fins a desentendre's de la seva pròpia pell en el procés. Tanmateix, l'addició del guanyador de dos Oscar a la figura de l'Arxiduc va obligar més d'un natiu a preguntar-se qui era l'aristòcrata centreeuropeu.

Si ens atenim el dret matrimonial, va ser a Mallorca on va sorgir l'espurna que va unir Michael Douglas i Zeta-Jones, un factor gens menyspreable a l'hora de fer una associació simbòlica. La fascinació del guanyador de dos Oscar –com a productor d'Algú va volar sobre el niu del cucut i com a intèrpret de Wall Street– per la seva actual esposa va sorgir en contemplar-la a El zorro. Va compartir el sentiment amb milions de persones a tot el món, però tan sols ell estava en disposició de transformar aquell impuls en un desig realitzat. Durant un any, la va perseguir per tot el món. Es va convertir en el seu guardaespalles permanent, sense arribar a materialitzar la seva relació, si hem d'utilitzar un terme convencional. De fet, la parella del fill de Kirk Douglas en aquells temps era Maureen Dowd, una de les millors periodistes del New York Times i guanyadora d'un Pulitzer pel seu treball. La singular persecució es va traslladar finalment a Mallorca, el mes de juny de 1998. Perquè s'entengui la fragilitat del vincle existent en aquell moment entre tots dos, Zeta-Jones havia de romandre una setmana a l'illa –acabada de rodar La trampa al costat de Sean Connery– i a continuació tornar a Gran Bretanya. Maureen Dowd tenia ja els bitllets per viatjar a s'Estaca. Tanmateix, l'enamorament sobtat va descompondre tots els plans

tan ben traçats. Després d'innombrables esforços, que recordaven la seva interpretació a Tras el corazón verde, Michael Douglas va aconseguir a la fi que el foc de la passió prengué en la seva estimada. Històricament hi podria haver dubtes sobre la gènesi del matrimoni a Valldemossa. Sortosament, hi havia les benemèrites càmeres del Bild Zeitung –un diari sensacionalista que també mereix el tractament de símbol de les Balears, per l'atenció preeminent que els dispensa. Uns arriscats paparazzi al servei de la publicació alemanya sobrevolaven la finca mallorquina mentre, a la piscina, es feien abraçades que tots hem presenciat en alguna producció de Hollywood. Els qui s'acabaven de fer novis ballaven un vals en les aigües, la qual cosa es podria qualificar com un baptisme de mallorquinitat a tots els efectes. Això anterior suposa una raó amb prou solidesa per justificar el símbol? Un cop més cal sumar el treball voluntariós de Douglas per impregnar-se de l'esperit de l'Arxiduc. Allò que va començar com una broma va acabar derivant en una obsessió, en un actor obcecat a interioritzar el seu personatge. Quan se li demanava si havia fusionat la seva ànima amb Lluís Salvador, responia que «He cercat l'ase de l'Arxiduc seguint els camins i les construccions que va aixecar en lloc escarpats de la Tramuntana, m'imagin el treball inversemblant dels manobres que els varen construir. Segur que comentaven entre ells, "aquest home està com una cabra"». Tot i que tenir una finca com s'Estaca –associada al patrimoni de l'aristòcrata austrohongarès– també hi ajuda, són lloables els esforços de l'artista per integrar-se en una parcel·la tan significativa de la història de la seva illa adoptiva.

D'altra banda, i sense recórrer

a arguments discriminatoris, en algun punt caldrà col·locar la barrera entre les persones, les tradicions o els conceptes que representen l'illa. O encara millor, caldrà reconèixer –com una altra de les conseqüències de la globalització– que els símbols han desaparegut. Si Arnold Schwarzenegger s'ha proclamat portaestendard californià, un zulu i un esquimal es poden intercanviar fàcilment, i sense modificar el seu vestuari, com a representants de la geografia polarment oposada. És a dir, si fins i tot Douglas pot ser representant de Mallorca, qui pot no ser-ho? S'hi podria elegir Nelson Mandela. O Hugh Grant, ja que en una de les seves darreres pel·lícules el seu personatge esmentava Eivissa fins a tres ocasions, i sempre com la utopia d'una vida superior a la que patim la majoria de mortals. En fi, el clamor col·lectiu més unànimement provocat per un resident a les illes va correspondre al camerunès Etoo la nit en què el club local va aconseguir la Copa.

Aquest embull d'identitats es pot aclarir també assenyalant que les estrelles de Hollywood rebran ofertes dels paratges més insòlits. A continuació, es decidiran per patrocinar-los d'acord amb el seu capritx momentani, segons els mateixos criteris que els guien en la selecció de guions. En el cas concret de Mallorca, el protagonista d'Atracció fatal suposa, en primer lloc, una constatació que els escàndols a penes esquitxen els monstres cinematogràfics. I també demostra que l'illa modifica irremissiblement aquells éssers que s'hi apropen. Aquesta mimesi resulta inexplicable, perquè mai no ha estat definitivament aclarida aquesta personalitat mallorquina que els contagia, un caràcter que, si de cas, cada dia es fa més borrascós.

Alpargatería La Dama de Elche

Foren els pares de Concha Candela, originaris d'Elx (Alacant), els que el 1950 varen muntar l'espardenyeria amb un nom tan significatiu, per a uns il·licitans, com La Dama de Elche. El pare de Concha Candela, la propietària del negoci, era representat de calçat i per mor d'això viatjava sovint a Mallorca. Cansat de la vida de representant, sempre d'aquí cap allà, va decidir establir-se en un lloc tranquil, i va triar Palma, on va obrir el negoci d'espardenyes.

«Els primers anys el meu pare combinava el treball de representant amb el de sabater en una fàbrica de calçat a Santa Catalina, Can Tascón, es deia. Després quan la botiga va començar a donar doblers va deixar de viatjar», recorda la propietària de l'espardenyeria, la qual manté la botiga pràcticament amb la mateixa estructura d'aquells anys.

Segons Concha Candela, només s'han arreglat les portes d'entrada i s'han canviat els prestatges on es posen les capses de les espardenyes. Els clients de La Dama de Elche són persones majors de la barriada que cerquen calçat còmode o bé residents estrangers que aprofiten l'anada al mercat de Santa Catalina per aturar-se a l'espardenyeria i dur-se'n alguns dels seus productes.

Alpargatería La Dama de Elche
Carrer de la Fàbrica, 41 · 07013 Palma
Tel. 971 733 158

El Palacio del Calzado, obert des de 1935

Es tracta d'una de les sabateries més antigues de Palma. El cartell anunciador a la façana del negoci en data l'obertura l'any 1935. Inicialment fou propietat de Rafel Estarellas Perelló, el qual el va traspassar a José Cortés, un fill del propietari de Can Bet.

Cortés ja era comerciant (tenia una botiga de pells i bosses de mà), però mai no havia regentat una sabateria; no obstant això, va assumir el repte de posar-se al capdavant de la botiga. «En aquells temps el parell de sabates costava unes 8 pessetes, i amb aquest preu eren de les millors», explica Regina Costés, la propietària actual de la sabateria des dels anys 80.

«He mantingut l'estructura de la botiga com estava antigament, encara que durant els anys 90 vaig fer una reforma bàsicament a l'interior per modernitzar-ne l'aspecte», afirma Regina Cortés, la

qual assegura que encara manté algunes clientes de les que ja tenia el seu pare. «Ara també vénen les seves filles.» La sabateria, en l'actualitat, està especialitzada en sabates per a peus delicats.

El Palacio del Calzado més emblemàtic és el que es troba situat a prop de Cort, tot i que n'hi ha un altre al Centre Comercial Els Geranis que funciona des de 1999.

Palacio del Calzado
Carrer Cadena, núm 1. 07002 Palma
Tel. 971 71 31 83

Davant, sistemes
que et donen **comoditat**.

Darrera, persones
que et donen **confiança**.

Sistemes d'autoservei. **Comoditat i confiança**

sanostra.net · www.sanostra.es · **fon** "SA NOSTRA" · CAIXERS AUTOMÀTICS

"SA NOSTRA"

CAIXA DE BALEARS

ambulls crítics

Com miram l'art?

Divendres, 7 de novembre,

LES MIRADES I LES COSES
a càrrec de Manel Delgado,
professor d'Antropologia de la UB

Dijous, 13 de novembre,

MIRAR NO ÉS VEURE
(ARRELS DE L'ART CONTEMPORANI)
a càrrec de Mateu Cabot,
professor de Filosofia de la UIB

Dijous, 20 de novembre,

L'ULL CRÍTIC
(UNA MIRADA SOBRE LA PUBLICITAT)
a càrrec d'Àngel Garcia,
cofundador de la galeria La Resistència

Divendres, 28 de novembre,

Projecció del film BASQUIAT,
de Julian Schnabel, i debat obert

De 17 A 20 h. a la sala d'actes del Centre Cultural la Misericòrdia
(entrada per l'escala del jardí)

ENTRADA LLIURE

Ho organitza: BIBLIOTECA DE CULTURA ARTESANA
Via de Roma, 1
Tel. 971 229 094 E-mail: bca@conselldemallorca.net

Hi col·labora: ARXIU DEL SO I DE LA IMATGE
Plaça de l'Hospital, 4
Tel. 971 228 023 E-mail: asim@conselldemallorca.net

**Consell de
Mallorca**

■ Departament de Cultura

Biblioteca de Cultura Artesana

